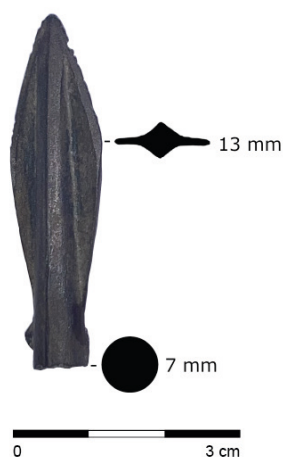

např. ukrajinské archeologie jde o skytská militaria. Na Moravě patří k nejstarším typům, ve zdejšímu kontextu je můžeme datovat nejdříve do Ha D1, tj. do 2. čtvrtiny 6. století př. Kr. (skupina 4 podle Kozubová, Golec 2020, 355, Abb. 1, 2; Grechko 2020). Nález nejspíše souvisí s předpokládaným směrem velkého východního nájezdu po ose Dédestapolcsány – „Verebce-bérc“ (HU) – Smolenice – „Molpír“ (SVK) – Provodov – „Rysov“ – Racková – „Nad Bukovcem“ – Křenovice – „Hradisko“ – (západně od vrchu Kosíře) – směr Wicina (PL) / Čechy. Na různých místech šipky z Rackové bylo na povrchu provedeno měření pomocí XRF. Provedena byla tři měření a hodnoty byly zprůměrovány, je uvedena též směrodatná odchylka (SO): Cu (57,16 %; SO 17,86 %), Sn (17,44 %; SO 3,39 %), Fe (16 %; SO 11,61 %), Si (7,87 %; SO 3,39 %), Pb (0,53 %; SO 0,06 %), Sb (0,39 %; SO 0,06 %), Ag (0,18 %; SO 0,02 %), Au (0,14 %; SO 0,02 %), Ti (0,13 %; SO 0,05 %), Zn (0,07 %; SO 0,03 %), Ni (0,03 %; SO 0,02 %), Sr (0,02 %; SO 0,01 %). Výsledkem je konstatování, že šipka je vyrobena z bronzu s vysokým obsahem železa.

Obr. 24. Racková. Šipka východního typu. Foto a kresba A. Vybíralík.

Fig. 24. Racková. Eastern-type arrowhead. Photo and drawing by A. Vybíralík.

Literatura

- AMČR: Záznam M-9002597A [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-9002597A>.
- Grechko, D. S. 2020: About the dating of the Scythian type arrowheads of the Late Hallstatt period from Central Europe. *Arheologia* 2020(4), 12–27. DOI: <https://doi.org/10.15407/archaeologyua2020.04.012>. Dostupné také z: <https://arheologia.com.ua/index.php/arheologia/article/view/230/217>.
- Kozubová, A., Golec, M. 2020: Aus der Nähe oder aus der Ferne? Zu den hallstattzeitlichen Funden vom östlichen Typ aus Mähren. In: A. Kozubová, E. Makarová, M. Neumann (eds.): *Ultra velum temporis. Venované Jozefovi Bátorovi k 70. narodeninám*. Slovenská archeológia – Supplementum 1. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 349–360. DOI: 10.31577/slovarch.2020.suppl.1.29. DOI: 10.31577/slovarch.2020.suppl.1.29. Dostupné také z: doi.org/10.31577/slovarch.2020.suppl.1.29.

Summary

On 8 March 2023, an Eastern-type arrowhead (Fig. 24) was discovered during a metal detector survey at the Racková – ‘Nad Bukovcem’ site (Zlín District) and subsequently donated to the Museum of South-East Moravia in Zlín. In the Moravian context, this artefact type is dated to the first half of the 6th century BC.

Adam Vybíralík, Martin Golec, Lukáš Kučera

Rataje (k. ú. Rataje u Kroměříže, okr. Kroměříž) „Hatě“, parc. č. 1555.

Doba halštatská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. AMČR: M-202500963.

Lokalizace: WGS-84: 49.27058N, 17.32906E

V termínu 18. 3. až 2. 5. 2025 byl proveden záchraný archeologický výzkum v katastrálním území Rataje u Kroměříže vyvolaný stavbou nového areálu kompostárny a sběrného dvora v bezprostředním sousedství areálu zemědělského družstva (severovýchodní cíp polní trati s pomístním názvem „Hatě“; parcela č. 1555).

V průběhu záchraného archeologického výzkumu bylo prozkoumáno přes tři desítky archeologických objektů (obr. 25), z nichž většina tvoří součást sídliště ze starší doby železné (platěnická skupina). Objekty je možné rozdělit v zásadě do dvou skupin, a to jak funkčně, tak prostorově. V severozápadní části plochy, výše po svahu se nacházelo několik hospodářských objektů zásobního charakteru – kruhových jam s primární skladovací funkcí (převážně využívané jako podzemní sila/obilnice). Tyto objekty reprezentují zemědělskou orientaci obyvatel tohoto sídliště doby železné, kteří využili výhodného sklonu přilehlého svahu k založení polí. V jihovýchodní části plochy sklánějící se k Ratajskému potoku se pak nacházely objekty residenční (obr. 26). Některé z nich měly suterény zapuštěné pod úroveň terénu (zemnice/polozemnice), další byly stavby nadzemní s kůlovou konstrukcí, po nichž zůstaly v terénu stopy ve formě základových jam pro kůly / dřevěné sloupy nesoucí střechu a tvořící obvodové stěny.

Největší objem archeologického materiálu získaného při výzkumu byl tvořen právě pozůstatky po existenci nadzemních částí domů. Stěny nadzemních struktur byly tvořeny košatinou omítnutou mazanicí (směs hlíny, jílu, trávy, plev a případně dalších organických příměsí), která se při zániku sídliště (s velkou pravděpodobností požárem) vypálila do cihlově červené barvy a získala značnou trvanlivost. Na stovkách zlomků mazanice jsou velice dobře doloženy původní stavební techniky – otisky prutů ze stěn, štípaných desek, kůlů a vnějších stěn domu se zachovanými otisky prstů (paleodermatoglyfy), ze kterých je možné po podrobnějším studiu určit pohlaví, věk a teoreticky i počet jedinců, kteří se na stavbě podíleli.

Další cenné nálezy tvoří užitková a domácí keramika, jejíž spektrum naplňuje tvarosloví staršího stupně halštatské vývoje v oblasti výskytu platěnické skupiny (v Reineckeho periodizaci Ha C). Mezi keramickými nálezy se objevují pravidelně hrubší soudkovité hrnce opatřené lištami, rozměrné zásobnice zdobené hlubokými žlábkami s potuhovaným vnějším povrchem, amfory a osudí s bohatou rytou výzdobou a misky a šálky s vtuhovanými/vleštovanými geometrickými vzory. Ke keramickým nálezům lze připočítat také další předměty dokládající textilní výrobu v rámci sídliště: setrvačníky včetně – přesleny a závaží z tkalcovského stavu. Získáno bylo také velké množství zvířecích kostí. Mezi drobnými nálezy se pak objevila bronzová jehlice. Mimo nálezy přímo související se sídlištěm starší doby železné byly v ploše stavby registrovány také starší (viz oddíl Neolit) i mladší (viz oddíl Středověk a novověk) komponenty.

Provedeným výzkumem se podařilo rozšířit poměrně skromnou pramennou základnu sídlištního materiálu starší doby železné, zachycené doposud na Kroměřížsku jen velice sporadicky (Chybová 1998, 73–77). Současně je pravděpodobné, že sledujeme další vývojový stupeň související s existencí starších hrobů, zachycených při stavbě váhy v areálu družstva v roce 1960 (Meduna 1961, 5). Je velice pravděpodobné, že při stavbě a následném rozšiřování zemědělského areálu však obrovské

Obr. 25. Rataje. Celkový pohled na plochu výzkumu. Foto M. Popelka.

Fig. 25. Rataje. General view of the excavation area. Photo by M. Popelka.

Obr. 26. Rataje. Pohled na residenční objekty v severovýchodní části plochy výzkumu. Foto M. Popelka.

Fig. 26. Rataje. View of residential structures in the north-eastern part of the excavation area. Photo by M. Popelka.

množství nálezů bylo nenávratně zničeno a bez náležitých informací o archeologických situacích z tohoto klíčového prostoru je velice těžké až nemožné vytvořit skutečný obraz původní struktury osídlení, ze které zůstalo nedotčeno pravděpodobně jen torzo rozprostírající se východně od areálu družstva.

Literatura

AMČR: Záznam M-202500963 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202500963>.

Chybová, H. 1998: *Pravěké a slovanské osídlení Kroměřížska. Průvodce archeologickou expozicí a sbírkami Muzea Kroměřížska*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska v Kroměříži.

Meduna, J. 1961: Hrob kultury lidu popelnicových polí v Ratajích. *Přehled výzkumů 1960*, 70.

Summary

A rescue archaeological excavation carried out on plot No. 1555 in the cadastral area of Rataje u Kroměříže (Kroměříž District) revealed more than 30 archaeological features (Fig. 25, 26), belonging predominantly to an Early Iron Age settlement (Ha C). The investigated features included storage pits and residential buildings, some with a sunken component, as well as above-ground structures with foundation posts. The most numerous finds consisted of fragments of daub from the above-ground walls of houses, preserving a large number of impressions of construction elements and fingerprints (paleodermatoglyphs). Other finds represent the standard range of settlement material, including pottery, animal bones, and small finds.

Miroslav Popelka, Martin Paulus